

Schaftgebouw van de firma Spanjaard

Bertie Velthuis

De foto hieronder toont het zgn. schaftgebouw van de N.V. Stoomspinnerijen en -weverijen v.h. S.J. Spanjaard. Het werd zoals ook op de foto is te zien in 1930 gebouwd. Het jaar 1930 markeert het eind van een bloeiperiode van de zogenaamde grote witgoedwevers. Aan een schaftgebouw was dringende behoefte, in hoofdzaak om aan een groeiend aantal werknemers, ook van buiten Borne wonend, tijdens de middagpauze een behoorlijk onderdak te geven. Maar ook het personeel een gebouw te geven voor samenkomsten, feestavonden enz..

In 1930 begon als gevolg van de beurskrach in New York, op zwarte donderdag 24 oktober 1929, een bijzonder zware periode. De koopkracht werd zienderogen minder en de Japanse concurrentie, in het bijzonder in Nederlands-Indië, deed zich zodanig voelen dat men van een ramp kon spreken voor de gehele Twentse textielnijverheid. Spanjaard moest zich nog meer toelagen op de verkoop in eigen land, waar de concurrentie moordend werd. Van enige bedrijfswinst viel al spoedig niet meer te spreken. Toch kon de Spanjaard niet bij de pakken neer zitten, er moesten verbeteringen, verbouwingen en nieuwe gebouwen komen. Met het schaftgebouw begint, hoe vreemd gezien de economische toestand ook, een periode van bouwactiviteiten. In 1932 wordt een nieuw katoenpakhuis gebouwd. In 1933 de volgt de verbouwing en vergroting van de ververij. In 1936 wordt een grote expeditieloods en in 1938 en 1939 nog enkele gebouwen opgericht. Het schafgebouw zal, ondanks het gegeven dat er in de jaren 1930-1935 ook bij Spanjaard sprake was van forse ontslagen, zeker voor het doel, het hier doorbrengen van de middagpauze, zijn gebruikt. Maar ook aan samenkomsten als feesten, cursussen en jubilea heeft het zeker ruimte geboden. Zo werd tijdens de economische crisis in het schaftgebouw in het voorjaar van 1934 door de Vereniging het Groene Kruis een "Moedercursus"

gegeven. In de 40-er jaren werd er wekelijks namens deze vereniging een "zuigelingenbureau" gehouden. Wijkzuster Zr. Prudentiana, van de Johannesklooster aan de Stationsstraat, hield hier spreekuur. In 1965 is de functie als schaft-ruimte beëindigd. Deze werd toen overgebracht naar een er juist naastgelegen nieuw Spanjaard-gebouw. De aldaar gelegen ruimte werd niet meer "schartruimte" maar "kantine" genoemd.

Het gebouw is toen in gebruik genomen als winkelruimte. Alleen personeel van de firma Spanjaard kon er door het bedrijf vervaardigde producten kopen. Deze beperking van mogelijke klandizie was echter geen probleem, immers "heel Borne" werkte bij Spanjaard. Vooral het bedlinnen "Cinderella" en de overhemden van het merk "Kenmore" waren in trek. Wel waren de verkochte producten "2de keus", ze hadden een beperkte fabricagefout.

Na de definitieve sluiting van Spanjaard in 1971 heeft het gebouw enige tijd leeg gestaan. In 1984 is er, na enige verbouwing, de bar-discotheek "Cotton Express", een goed gekozen naam, in een oude textiel fabriek (Cotton) en gelegen tegen over het Station (Express) in ondergebracht. Het was een initiatief van Jan Hagedoorn, de eigenaar van de Evenementenhal en Johan Boomkamp, kaashandelaar. De discotheek werd goed bezocht. Er waren echter regelmatig vechtpartijen en het gaf ook veel overlast. Voor de jeugd was er de zondagmiddagdisco van 14.00 tot 18.00 uur. Over deze activiteit was in de politiek veel discussie. Ondanks een negatief advies van de gemeenteraad hierover gaf het gemeentebestuur toch toestemming voor deze disco.

Het schaftgebouw is in 1993 gesloopt. In 1996 is door de bouwcombinatie Oude Wolbers/Droste het woongebouw "Auronde", met totaal 29 appartementen, waarvan 5 penthouses, gelegen aan het Vrijheidsplein, opgericht.